

Kantelu eduskunnan oikeusasiamiehelle

Viranomainen, virkamies tai muu julkista tehtävää hoitava taho, jonka toimintaa arvostelette

Opetushallitus
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Kenen menettelyä arvostelette?

Opetushallituksen ja opetus- ja kulttuuriministeriön toimintaa: on jätetty turvaamatta lakisääteinen, tuntijakoasetuksen mukainen perusopetuksen yhdenvertainen toteutuminen riippumatta siitä, missä oppilas asuu.

Nyt osa oppilaista saa kieltenopetusta 38 tuntia eli yhden vuosiviikkotunnin verran vähemmän kuin muut, vaikka tuntijakoasetus säättää oppiainekohtaisesti vähimmäistuntimäärästä, johon oppilaalla on oikeus.

Opetushallitus antoi 18.8.2016 ohjeistuksen uuteen tuntijakoon siirtymisestä. Tekstiä on muutettu siten, että siitä käy aikaisempaa selkeämmin ilmi, että säännösten tulkinnasta vastaavat opetuksen järjestäjät. Useat koulutuksen järjestäjät ovat noudattaneet ohjeistuksen loppuosassa olevaa kohtaa, jossa todetaan, että vuosiluokille 1–6 siirtyvän vuosiviikkotunnin opetus voidaan varmistaa pedagogisilla ratkaisuilla.

Opetushallituksen ohjeistus on mahdollistanut sen, että tuntijakoasetus ei ole toteutunut ja valtakunnallinen koulutuksellinen yhdenvertaisuus on vaarantunut. Opetus- ja kulttuuriministeriön tehtävänä on valmistella toimialaansa koskevat lait, asetukset ja päätökset sekä ohjata hallinnonalansa virastoja. Opetus- ja kulttuuriministeriö ei ole puuttanut puutteelliseen ohjeistukseen, joka on mahdollistanut tilanteen syntymisen. Esimerkiksi Helsingin kaupunki ei ole opetuksen järjestäjänä määritellyt, millaisia pedagogisia ratkaisuja on käytetty yhden vuosiviikkotunnin (38 tuntia) opetuksen korvaamiseksi. Helsingissä tämä on koskenut vuosiluokan 6 oppilaita lukuvuonna 2016–2017. Moni koulutuksen järjestäjä on sijoittanut tunnin 3. vuosiluokalle. Tällöin asia koskettaa parhaillaan 7. luokalla olevien lisäksi vielä kahta ikäluokkaa (5.–6.-luokkalaiset). Näin toimiessaan koulutuksen järjestäjä on aiheuttanut tilanteen, jossa mainituilla oppilailla ei toteudu kumpikaan tuntijako, ei uusi eikä vanha.

Kysymme: Onko toimia, joihin oikeusasiamies voi ryhtyä, jotta lainsäädäntö ja valtakunnallinen yhdenvertaisuus toteutuvat?

Mitä tapahtui?

Perusopetuksen tuntijaossa A-kielen tuntimäärä on 16 vuosiviikkotuntia.

1.8.2016 voimaan tullut uusi perusopetuksen tuntijakoasetus siirsi aiemmin vuosiluokilla 7–9 olleen yhden A-kielen tunnin opetettavaksi vuosiluokilla 1–6.

Monet opetuksen järjestäjät ovat sijoittaneet siirtyneen tunnin vuosiluokalle 3. Ne oppilaat, jotka ovat aloittaneet 1.8.2016 vuosiluokilla 4–6 jäävät ilman yhden vuosiviikkotunnin opetusta, jos opetuksen järjestäjä ei ole tehnyt päätöstä tunnin opettamisesta heille myöhemmillä vuosiluokilla, joilta siirrettiin.

Opetushallitus antoi 18.8.2016 ohjeistuksen, jossa se toteaa, että sillä ei ole lakiin perustuvaa toimivaltaa määrätä, miten tuntimäärät siirtymävaiheessa lasketaan. Asetuksen tulkinta kuuluu opetuksen järjestäjille.

Opetushallitus toteaa ohjeistuksessaan, että perusopetuslain 30 §:n mukaan opetukseen osallistuvalla on työpäivinä oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta. Opetushallituksen mielestä lähtökohtana edellä todettujen säännösten tulkinnessa on pidettävä sitä, että opetuksen järjestäjät turvaavat oppilaiden yhdenvertaisen kohtelun ja oikeuksien toteutumisen. Opetushallitus toteaa ohjeistuksessaan, että toisaalta opetuksen tavoitteiden saavuttaminen voidaan varmistaa myös erilaisilla pedagogisilla ratkaisuilla ja tukemalla yksittäistä oppilasta. Lisäksi opetuksen järjestäjän tulee huolehtia siitä, että perusopetuksen mukainen vuosiluokkakohtainen vähimmäistuntimäärä täyttyy.

Näkemyksemme on, että tuntijakoasetus määrittää oppilaiden vähimmäistuntimäärän kussakin oppiaineessa eikä jonkin oppiaineen, tässä tapauksessa vieraan kielen, tuntimäärää voida kokonaisen ikäluokan osalta korvata pedagogisilla ratkaisuilla.

Vuosiluokille 1–6 siirtyvän tunnin järjestäminen myös vuosiluokille 4–6, joilta se on siirretty pois, ei aiheuta lisäkustannuksia opetuksen järjestäjille. On ilmeistä, että yhden vuosiviikkotunnin korvaamista pedagogisena järjestelynä on käytetty säästökeinona.

Helsingin kaupungin lisäksi ainakin Espoo, Kotka ja Siuntio ovat käyttäneet ohjeistuksen antamaa mahdollisuutta hyväkseen. Jotta saataisiin selville, kuinka eriarvoiseen asemaan oppilaat ovat joutuneet, tulee selvittää, kuinka moni opetuksen järjestäjä on päätenyt korvaamaan opetustunnin pedagogisilla ratkaisuilla.

A-kielen päättöarviointi pohjautuu 16 tunnin opetukseen. Yhden vuosiviikkotunnin puuttuminen asettaa oppilaat eriarvoiseen asemaan päättöarvioinnissa.

Missä ja milloin?

Kantelu kohdistuu 18.8.2016 annettuun ohjeistukseen. Pidämme ohjeistusta tuntijakoasetuksen vastaisena. Katsomme myös, että Opetushallituksen ja opetus- ja kulttuuriministeriön pitäisi puuttua tilanteeseen.

Ratkaisuehdotus

Asian korjaaminen on mahdollista siten, että opetuksen järjestäjät velvoitetaan järjestämään vuosiluokille 1–6 siirtynyt yhden vuosiviikkotunnin opetus siihen mennessä, kun oppilas päättää perusopetuksen. Tällöin myös oppilaan vanhemmilla on varmuus siitä, että oppilas saa hänelle asetuksen mukaan kuuluvan opetuksen.

Mikäli kyseessä olisi säädösvirhe, joka mahdollistaisi 4.–6.-luokkalaisten oppilaiden asettamisen eriarvoiseen asemaan, kuten nyt on tapahtunut, asetusta ja annettua normitusta pitäisi muuttaa pikaisesti niin, että näiltä 4.–6.-luokkalaisilta ei vähennetä yhtä vuosiviikkotuntia opetusta.

Miksi menettely on mielestänne lainvastainen?

Mielestämme perusopetusasetuksessa määritetty oppilaiden vähimmäistuntimäärä kullekin oppiaineelle ei toteudu, koska Opetushallituksen puutteellinen ohjeistus jättää opetuksen järjestäjille mahdollisuuden varmistaa opetuksen tavoitteiden saavuttaminen määrittelemättömillä pedagogisilla ratkaisuilla. Opetuksen järjestämisen sijaan ohjeistusta käytetään säästökeinona.

Näkemyksemme mukaan tuntimääristä on säädetty täsmällisesti nimenomaan oppilaiden yhdenvertaisuuden ja heikomman osapuolen suojaksi. Emme pidä mahdollisena, että perusopetuksessa tuntijakoasetuksessa säädettyjä tunteja voisi jättää järjestämättä opetuksena ja korvata pedagogisilla ratkaisuilla ottaen huomioon, mitä perusopetuksesta muualla lainsäädännössä säädetään.

Lisätiedot: puheenjohtaja Sanna Karppanen, sanna.karppanen@sukol.fi,
040 5114062